

17.8.2023

# Pyhän liturgian toimittaminen illalla

*Jäljempänä oleva lausunto on vastaus lausuntopyyntöön, jonka Suomen ortodoksisen kirkon piispainkokouksen sihteeri on 4.8.2023 sähköpostitse välittänyt piispainkokouksen puheenjohtajalta, KP Arkipiispa Leolta.*

*Lausunnossa ei oteta kantaa siihen, tulisiko pyhän liturgian toimittaminen illalla piispainkokouksen päätöksellä mahdollistaa vai ei.*

## Näkökohtia pyhän liturgian toimittamiseen illalla

Yleisenä sääntönä on, että pyhä liturgia toimitetaan aamupalveluksen tai vigilian jälkeen aamupäivän kuluessa.

Tästä tunnetaan pari poikkeusta. Tällöin liturgia toimitetaan suuren juhlan aattoiltana (tai -iltapäivänä) osana valmistautumista varsinaiseen juhlaan, sen vigiliaan tai aamupalvelukseen. Tässä tapauksessa liturgian loppusiunaus ei sisällä juhlan elementtejä. Liturgian jälkeen tyypikonissa mainitaan suppeat juoma ja kiinteät ruoka-aineet, jolla ruumista vahvistetaan tulevaa valvomista varten. Myöhään illalla toimitetaan vigilia tai puolenyön jälkeen aamupalvelus. Juhlaliturgia toimitetaan joko heti tämän jälkeen tai aamun taikka aamupäivän kuluessa. Tällä tavalla menetellään Herran syntymän, Herran kasteen ja Herran pääsiäisen aattoiltoina.

Liturgisesti juhlat ja juhlittavien pyhien ihmisten juhlapalvelukset ”puhkeavat kukkaansa” aamupalveluksessa. Aamupalveluksessa lauletaan juhlan pieni ylistysveisu, luetaan juhlan evankeliumi ja ohjeiden mukaan esitetään hyvin juhlallisella tavalla aamupalveluksen kanoni. Aamupalveluksen lopussa lausutaan Herran juhline erityinen loppusiunaus ensimmäistä kertaa (jos ehtoopalvelus toimitetaan erikseen, sen loppusiunauksessa ei ole juhlan tunnusmerkkejä).

## Mahdollisia ratkaisuja pyhän liturgian toimittamiseen illalla

Jos pidetään tarpeellisena antaa mahdollisuus toimittaa pyhä liturgia suuren juhlapäivän yhteydessä illalla, sen tulisi parhaan ymmärryksen mukaan tapahtua itse juhlapäivän iltana, kun juhla on kirkkovuoden mukaan alkanut ja ollaan siirtymässä jälkijuhlavaiheeseen. Liturgia alkaa silloin juhlapäivän illan ehtoopalveluksella. Varsinainen liturgiapalvelus alkaa viikonpäivän prokiimenin jälkeen (Herran juhline suuren prokiimenin jälkeen). -- Liitteenä 1 on luonnos jumalanpalvelusjärjestykseksi.

Jos pidetään tarpeellisena antaa mahdollisuus toimittaa pyhä liturgia illalla muutoin kuin suuren juhlan yhteydessä, sen tulisi tapahtua siten, että jumalanpalveluksen aiheena on pyhä tai juhla, jonka liturginen luokitus on vigilia- tai polyeleotasoinen (tai esimiehen päätöksellä tilapäisesti tai paikallisesti korotetaan polyeleotasoiseksi). Tässäkin tapauksessa vaikuttaisi luontevimmalta toimittaa palvelus juhlittavan py-

17.8.2023

hän muistopäivän iltana. Palvelus alkaa ehtoopalveluksella, jossa avuksihuutopsalmien jälkeen lauletaan pyhän tai juhlan stikiiroita (esi- ja jälkijuhlan aikana aluksi näitä stikiiroita). Varsinaiseen liturgiaan siirrytään viikonpäivän prokiimenin jälkeen. – Liitteenä 2 on luonnos jumalanpalvelusjärjestykseksi.

Liturgian toimittaminen illalla arkipäivien katumusluontoisten hymnien yhteydessä vaikuttaa käsitykseni mukaan ongelmalliselta.

Sergius Colliander

[sergius.colliander@ort.fi](mailto:sergius.colliander@ort.fi)

+358 45 1108805

Liite 1

## Kaavaluonnos pyhän liturgian toimittamiseksi suuren juhlapäivän iltana

Alkamisajankohta	kello 16 ja 18 välillä	
Proskomidi	Proskomidi toimitetaan ennen jumalanpalveluksen alkua	
Yhdeksäs hetki	Suosittelavaa olisi, että jumalanpalvelus aloitetaan yhdeksännen hetken toimittamisella.	Yhdeksännen hetken aikana esi-rippu pysyy suljettuna
Ehtoopalvelus, alku	Ehtoopalvelus aloitetaan, kuten liturgia: pyhä portti avataan, pappiston rukoukset ja liturgian alkusiunaus Siunattu on Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen valtakunta –. Tämän jälkeen pyhä portti suljetaan.	
Alkupsalmi	Alkupsalmi luetaan keskellä kirkkoa. Pappi lukee ambonilla seitsemän iltarukousta.	Jollei yhdeksättä hetkeä toimiteta, luetaan ensin alkurukoukset.
Autuas se mies	Herran juhlien iltana ei lauleta, Jumalansynnyttäjän juhlina kyllä.	(Jos pyhä liturgia toimitettaisiin sunnuntai-iltana, lauletaan Autuas se mies myös Herran juhlanä.)
Avuksihuutostikiirat	Lauletaan minean mukaiset juhlan stikiirat. Suitsutus normaaliin tapaan alttarissa ja koko kirkossa.	
Saatto	Saatto evankeliumikirjan kanssa.	

17.8.2023

Prokiimeni	Herran juhlan iltoina suuri prokiimeni, Jumalansynnyttäjän juhline viikonpäivän prokiimeni.	
Pariamiat	Parimioita ei lueta.	Pariamiat kuuluvat aattoillan ehtoopalvelukseen.
Siirtyminen liturgiaan	Prokiimenin jälkeen pieni ektenia, jonka doksologiana Sillä Sinä, meidän Jumalamme, olet pyhä –	
Liturgian prokiimeni, epistola, evankeliumi ja ehtoollislauselma	Tässä toistetaan juhlan tekstit.	
Ambonintakaisen rukouksen jälkeen	Siunattu olkoon Herran nimi kahdesti, minkä jälkeen juhlan tropari, kontakki ja pieni ylistysveisu. Papisto on keskellä kirkkoa ja kunnioittaa juhlan ikonia. Siunattu olkoon Herran nimi kolmannen kerran.	
Loppusiunaus	Loppusiunauksessa Herran juhline juhlan tunnusmerkein.	

## Liite 2

## Kaavaluonnos pyhän liturgian toimittamiseksi keskisuuren juhlapäivän iltana

(esimerkiksi Pokrova, pyhät ruumiittomat voimat, pyhä Johannes Teologi)

Alkamisajankohta	Kello 16 ja 18 välillä	
Proskomidi	Proskomidi toimitetaan ennen jumalanpalveluksen alkua	
Yhdeksäs hetki	Suosittelavaa olisi, että jumalanpalvelus aloitetaan yhdeksännen hetken toimittamisella.	Yhdeksännen hetken aikana esirippu pysyy suljettuna.
Ehtoopalvelus, alku	Ehtoopalvelus aloitetaan, kuten liturgia: pyhä portti avataan, papiston rukoukset ja liturgian alkusiunaus Siunattu on Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen valtakunta – –. Tämän jälkeen pyhä portti suljetaan.	

17.8.2023

Alkupsalmi	Alkupsalmi luetaan keskellä kirkkoa. Pappi lukee ambonilla seitsemän iltarukousta.	Jollei yhdeksättä hetkeä toimiteta, luetaan alkusiunauksen jälkeen ensin alkurukoukset.
Autuas se mies	Lauletaan	
Avuksihuutostikiirat	Lauletaan mineasta aattoillan mukaan. Suitsutus normaaliin tapaan alttarissa ja koko kirkossa.	
Saatto	Saatto evankeliumikirjan kanssa.	
Prokiimeni	Viikonpäivän prokiimeni.	
Pariamiat	Parimioita ei lueta.	Pariamiat kuuluvat aattoiltaan ja valmistavat juhlaan.
Siirtyminen liturgiaan	Prokiimenin jälkeen pieni ektenia, jonka doksologiana Sillä Sinä, meidän Jumalamme, olet pyhä – –.	
Liturgian prokiimeni, epistola, evankeliumi ja ehtoollislauselma	Tässä toistetaan juhlan tekstit.	
Ambonintakaisen rukouksen jälkeen	Siunattu olkoon Herran nimi kahdesti, minkä jälkeen juhlan tropari, kontakki ja pieni ylistysveisu. Papisto on keskellä kirkkoa ja kunnioittaa juhlan ikonia. Siunattu olkoon Herran nimi kolmannen kerran.	Näin juhlan keskeisiin hymneihin kuuluvat tekstit voidaan sisällyttää tähän kokonaisuuteen.
Loppusiunaus	Loppusiunauksessa ei mainita viikonpäivän muistoa.	